

ปัญหาการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญของสภาวิชาชีพในคดีอาญา¹

ชาญชัย อมรสรวง²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญของสภาวิชาชีพในคดีอาญา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวคิดทั่วไปของพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา บทบาท สถานะ การเข้าสู่การเป็นพยานของผู้เชี่ยวชาญ ความสำคัญของพยานผู้เชี่ยวชาญ แนวคิดในการคุ้มครองพยานบุคคลและพยานผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนแนวคิดในการให้เอกสิทธิ์และความคุ้มกันพยานจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีแพ่ง คดีอาญา และจริยธรรมบรรษัท หรือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจว่า ในปัจจุบันพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญานับว่ามีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีที่พฤติการณ์แห่งคดีมีความยุ่งยาก สลับซับซ้อนในทางเทคนิค หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือความรู้ความเข้าใจของบุคคลธรรมดาทั่วไป และเป็นเรื่องอยู่นอกเหนือความสามารถของศาลผู้พิจารณาพิพากษา วินิจฉัยชี้ขาดคดี โดยพยานผู้เชี่ยวชาญถือเป็นเครื่องมือสำคัญอีกประการหนึ่งของศาลในการพิสูจน์ความผิดของบุคคล เนื่องจากคดีบางประเภทหากศาลใช้แต่เพียงความรู้ความเข้าใจของศาลเองในการพิจารณาพิพากษาคดีไปโดยไม่ตรวจสอบความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแล้ว อาจทำให้การวินิจฉัยชี้ขาดคดีคลาดเคลื่อนอันจะเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น พยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญาถือว่าเป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่งซึ่งอาจถูกคุกคาม ข่มขู่ หรือประทุษร้าย หรือทำให้หวาดกลัวอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของตนเองและบุคคลใกล้ชิด จากผู้มีส่วนได้เสียในคดี ผู้มีอิทธิพล หรือญาติพี่น้องผู้กระทำความผิด เพื่อให้พยานนั้นไม่กล้ามาศาล หรือหากมาศาลแล้วก็จำเป็นต้องเบิกความต่อศาลในลักษณะที่บิดเบือนความเป็นจริงเพื่อรักษาชีวิตและสวัสดิภาพของตน หรือคนใกล้ชิดของตนไว้ สำหรับประเทศไทยพยานผู้เชี่ยวชาญได้รับความคุ้มครองจากการถูกคุกคาม ข่มขู่ หรือประทุษร้าย หรือทำให้หวาดกลัวอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของตนเองและบุคคลใกล้ชิด แต่เนื่องจากปัจจุบันพยานผู้เชี่ยวชาญ ยังไม่ได้รับการคุ้มครองในกรณีอื่นเท่าที่ควร ทั้งที่พยานผู้เชี่ยวชาญมีความสำคัญยิ่งต่อการพิสูจน์ความจริงในทางอาชญากรรม เป็นเหตุให้เกิดผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรม ในต่างประเทศไม่ว่าจะ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญของสภาวิชาชีพในคดีอาญา โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์เทพ วิทอนันต์ และคณะกรรมการสอบรองศาสตราจารย์พัฒนา เรือนใจดี และ ดร. ธาตุกร ศิริยุทธวัฒนา

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์หรือซีวิลลอว์ ได้ให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่เป็นพยานโดยให้ความคุ้มครองพยานที่ได้ให้ความเห็นในศาล เช่น ในประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศสที่มีการให้เอกสิทธิ์และความคุ้มกันพยานในกรณีกึ่งฟ้องร้องดำเนินคดีต่าง ๆ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหาการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญของสภาวิชาชีพในคดีอาญา การคุ้มครองยังไม่ครอบคลุมด้วยกันหลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับพยานผู้เชี่ยวชาญ ถูกฟ้องเป็นคดีแพ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิด คู่ความฝ่ายที่เสียประโยชน์หรือไม่เห็นด้วยกับความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ อาจใช้สิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 โดยกล่าวอ้างว่า การให้ความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญเป็นการกล่าวหรือไขข่าวฝ่าฝืนต่อความเป็นจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของคู่ความฝ่ายที่เสียประโยชน์ หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของคู่ความฝ่ายที่เสียประโยชน์ อันเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทในทางแพ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และมาตรา 423 วรรคแรก ได้

ประเด็นปัญหาที่สองปัญหาเกี่ยวกับพยานผู้เชี่ยวชาญถูกฟ้องเป็นคดีอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือเบียดเบียน ในความผิดฐานหมิ่นประมาท พยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งถูกฟ้องมีหน้าที่และภาระที่จะต้องพิสูจน์ต่อศาลให้ได้ว่าการกระทำของตนไม่มีเจตนาที่จะหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 หรือการกระทำของตนถือเป็นการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาล เพื่อให้พยานผู้เชี่ยวชาญพ้นจากความรับผิดชอบ ประกอบกับพยานผู้เชี่ยวชาญไม่ได้รับประโยชน์จากบทบัญญัติยกเว้นโทษในความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 331 เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดเฉพาะคู่ความหรือทนายความของคู่ความซึ่งแสดงความคิดเห็นหรือข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีเท่านั้น ส่วนความผิดฐานเบียดเบียน แม้จะเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาได้วินิจฉัยถึงกรณีพยานผู้เชี่ยวชาญ เบียดเบียนออกความเห็นหรือข้อสันนิษฐานโดยสุจริตนั้น แม้ภายหลังไม่ตรงกับความจริง ก็ยังไม่มีผิดฐานเบียดเบียนก็ตาม แต่คำพิพากษาดังกล่าวมิใช่กฎหมายและผูกพันเฉพาะคู่ความในคดีเท่านั้น

ประเด็นปัญหาที่สามพยานผู้เชี่ยวชาญถูกร้องจริยธรรม มรรยาท หรือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ การควบคุมการประกอบวิชาชีพมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อถ่วงดุลความรู้ ความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพให้เป็นไปโดยมีมาตรฐานเพื่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชนและสังคมโดยรวม ซึ่งการพิจารณาจริยธรรม มรรยาท หรือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพผลของการพิจารณา หากมีความผิดผู้นั้นก็จะถูก

ลงโทษทางวิชาชีพ เช่น ตักเตือน พักการประกอบวิชาชีพ หรือหากเป็นการฝ่าฝืนต่อจริยธรรม มรรยาท หรือ จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพที่ร้ายแรงก็อาจถึงขั้นห้ามไม่ให้ผู้นั้นประกอบวิชาชีพต่อไป ซึ่งพยานผู้เชี่ยวชาญ ที่มีองค์ความรู้หรือสภาวิชาชีพควบคุมอยู่ก็สามารถถูกร้องเรียนจริยธรรม มรรยาท หรือจรรยาบรรณได้

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญของสภาวิชาชีพในคดีอาญา ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการฟ้องพยานผู้เชี่ยวชาญเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และมาตรา 423 วรรคแรก ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะคือ เพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ดังนี้

“พยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญาไม่ต้องรับผิดชอบแพ่งในการทำตามหน้าที่ในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญจากการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต”

เพื่อเป็นการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญที่กระทำการโดยสุจริตไม่ให้ถูกฟ้องร้องเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2. ข้อเสนอแนะการฟ้องพยานผู้เชี่ยวชาญเป็นคดีอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาท หรือคดีอาญาในความผิดฐานเบี่ยงความเท็จ ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะคือ

2.1 เห็นควรเสนอแนะให้เพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 331 โดยให้เพิ่มข้อความเป็นวรรคสองในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 331 ดังนี้

“มาตรา 331 คู่ความหรือทนายความของคู่ความ ซึ่งแสดงความคิดเห็น หรือข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีในศาล เพื่อประโยชน์แก่คดีของตน ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

พยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งแสดงความคิดเห็น หรือข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีโดยสุจริตในศาล ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท”

เพื่อเป็นการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญที่กระทำการโดยสุจริตไม่ให้ถูกฟ้องร้องเป็นคดีอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาท

2.2 เห็นควรเสนอแนะให้เพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 177 แก้ไขโดยให้เพิ่มข้อความเป็นวรรคสามในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177 ดังนี้

“มาตรา 177 ผู้ใดเบี่ยงความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล ถ้าความเท็จนั้นเป็นข้อสำคัญในคดี ต้องระวางโทษ...

ถ้าความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ได้กระทำในการพิจารณาคดีอาญา ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษ...
 พยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งแสดงความคิดเห็น หรือข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีโดยสุจริตในศาล
 ไม่มีความผิดฐานเบิกความเท็จ”

เพื่อเป็นการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญที่กระทำการ โดยสุจริตไม่ให้ถูกฟ้องร้องเป็นคดีอาญา
 ในความผิดฐานเบิกความเท็จ

3. ข้อเสนอแนะกรณีพยานผู้เชี่ยวชาญถูกร้องจรรยาบรรณ มรรยาท หรือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ผู้ศึกษา
 พบว่าข้อเสนอแนะคือ เพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ดังนี้

“พยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญาไม่ต้องรับผิดทางจรรยาบรรณ มรรยาท หรือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
 ในการทำตามหน้าที่ในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญจากการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต”

เพื่อเป็นการคุ้มครองพยานผู้เชี่ยวชาญที่กระทำการ โดยสุจริตไม่ให้ถูกฟ้องร้องเป็นคดีอาญา
 ในความผิดฐานเบิกความเท็จ ทั้งนี้ หากศาลหรือคู่ความเห็นว่าความคิดเห็นที่พยานผู้เชี่ยวชาญได้ให้ไว้ยังมี
 ข้อบกพร่องหรือยังไม่แน่ใจก็ชอบที่จะตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญเข้ามาในคดีเพื่อเสริมในส่วนที่ยังบกพร่องหรือไม่
 แน่ใจแทนที่จะมาร้องเรียนจรรยาบรรณ มรรยาท จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

เอกสารอ้างอิง

ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. พยานผู้เชี่ยวชาญทั่วไปและพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีสิ่งแวดล้อม. นิติศาสตร์เสวนา เรื่อง
 “การระงับข้อพิพาททางสิ่งแวดล้อมตามระบบกฎหมายต่างประเทศ” สองปีสถาบันวิจัยและพัฒนาสังคม
 สองปีนิติศาสตร์เสวนา.

อำนวย เขียวขา. “หมิ่นประมาททางแพ่ง: ศึกษาเฉพาะเหตุที่ทำให้ไม่ต้องรับผิด”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2532.

ชนกร วรปรัชญากุล. “หลัก ข้อยกเว้น และเอกสิทธิ์ของพยานบุคคลในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของ
 ฝรั่งเศส”. **บทบัณฑิตย**. เล่ม 59 ตอน 2. (มิถุนายน, 2546).

หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ค่วนที่สุด ที่ สย 016/27764 ลงวันที่ 5 มิถุนายน 2555 เรื่องหารือแนวทางการ
 คุ้มครองสภานิติบัญญัติและผู้แทนสภานิติบัญญัติ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญตามคำร้องขอหรือ
 คำสั่งเรียกพยานบุคคลของศาลยุติธรรมในคดีแพ่ง